Aate Manninen

Työn kewäässä

Suur-Savon Nuorisoseurojen
Keskusseura

TYÖN KEVÄÄSSÄ

MIKKELISSÄ 1925
MIKKELIN UUSI KIRJAPAINO
JA SITOMO

TYÖN KEVÄÄSSÄ

KIRJOITTANUT

AATE MANNINEN

SUUR-SAVON NUORISOSEUROJEN
KESKUSSEURA

SISÄLLYS

ALKULAUSE

Arvoisa lukija.

Suonet anteeksi, kun rohkenen jättää käteesi tämän vaatimattoman julkaisun. Olen oppimaton kansanlapsi. En ole siksi rohjennutkaan tätä kirjaa julkaista tämän sisällön vuoksi. Olen sen tehnyt Suur-Savon Nuorisoseurojen Keskusseuran toiminnan tukemiseksi. Jos tämän kirjan myyminen antaa jotakin voittoa yli painatuskustannuksien, se lankeaa nuorisoseuratyön tukemiseen Suur-Savossa. Kun olet ostanut tämän kirjan, olet samalla tukenut sitä suurta ihmisyyden työtä, jota nuorisoseuratkin tämän kansan onnellisuuden luomiseksi tekevät.

Vuohikangas, joulukuulla 1925.

TEKIJÄ.

SAVOLLE

Mä tiedän seudun armaan,
mi mulle suojan suo.
Se aina antaa parhaan
ja kaiken mulle tuo.
Tää seutu kaunis Savo on,
mä sitä lemmin kuolohon.

Jos minne johtaa tieni,
jos kunne kulkenen,
on Savoon mulla mieli,
mä siitä laulelen.
Ei mulle muuta kallimpaa
kuin Savo armas synnyimaa.

Oi synnyinseutu ihana
sä kuule vala tää:
Et koskaan maasi rannoilla
sä vieraan valtaa nää.
Yön peikot poikas' aina lyö,
ei voita koskaan tuhon yö.

SUUR-SAVON NUORISO-SEUROILLE!

Terve teille, te valon ja valistuksen vartijat! Terve teille kansan syvien rivien kohottajat.

Suur-Savon nuorisoseurat:

Suoritatte suurta ja kallisarvoista tehtävää. Tahdotte ihmisyyskäsitteitä rakkaiden rantojen nuorisolle kirkastaa. Tahdotte ihmiselämän tarkoitusta selventää. Pyhä ja kallisarvoinen on tehtävänne.

Sama tarkoitus jokaisen nuorisoseuran toimintaa ohjaa. Pistäydyt vilkasliikkeisen kirkonkylän nuorisoseuratilaisuuteen. Menet vaatimattomaan, saloseudulla toimivan seuran kokoukseen. Teet huomioita. Saat nähdä samojen ihmisyysarvojen saavuttamiseksi työtä tehtävän. Kuulet elämän tarkoitusta selvitettävän.

Ei ole vähäksi arvioitava se työ, jota Suur-Savon nuorisoseurat suorittavat, vaikkakin paljon on heikkouksia toiminnassamme — ehkä virheitäkin. Sittenkin tunnustakaamme nuorisoseurojen merkitys. Uskokaamme täydellisemmän ja valoisamman tulevaisuuden saavuntaan. Toivokaamme sen poistavan nuorisoseurojemme toimin-

nassa olevat virheet. Eräästä asiasta tietoisena käykäämme työhön:

Paljon rakkaan Suur-Savon nuorisoa kulkee tuhon polkuja — ajattelematta elämän tarkoitusta — tuhlaten kallista nuoruusaikaansa turhuuteen, omaksi ja lähimmäisiensä turmioksi.

Nuorisoseurat: Rientäkää ojentamaan auttavaa kättä! Ihmiselämä on liian kallis tuhoutuakseen. Kyllin paljon on jo pimeyden ruhtinas saalista saanut. On kiire! Siitä tietoisina käykäämme työhön!

TYÖHÖN

Käy työhön ystävä kallis,
jo päivä sarastaa.
Ken aina taistohon valmis,
hän kerran voiton saa.

Jo aamun usvat ne haihtui
ja saapui päivän koi.
Myös riennot nuorien vaihtui,
uus' aika purppuroi.

Se meitä kutsuvi työhön,
se vaatii — velvoittaa.
Ei sorru kansamme yöhön,
jos kuulet kutsuntaa.

NUORISOSEURALAISELLE

Ystävä!

Minkä vuoksi olet liittynyt nuorisoseuraan?

— Oletko tehnyt sen siksi, että toverisikin yhdistykseen kuuluvat? Oletko tehnyt sen päästäksesi muiden mukana kaikkiin tilaisuuksiin? Onko ehkä joku kehoituksellaan saanut sinut kirjoittamaan nimesi jäsenkirjaan? Mikä on tehnyt sinusta nuorisoseuran jäsenen? —

— Mieti näitä kysymyksiä hiljaisuudessa — selvitä ne itsellesi.

Onko ehkä joku ulkonainen seikka tehnyt sinusta nuorisoseuran jäsenen? Jos on näinkin: Oletko jo vihkiytynyt todelliseksi nuorisoseuralaiseksi? Ellet — tee se jo tätä lukiessasi! On liian paljon nimijäseniä nuorisoseuroissamme — joukon mukana kulkijoita. He heikontavat järjestömme voimaa ja ovat häpeäksi koko suurelle aatteellemme. Puhdistusta tarvitaan pikaisesti.

Jokaisen todellisen nuorisoseuralaisen on nyt käytävä työhön — virittämään aatteen tulia, sytyttämään todellista nuorisoseuraherätystä ihmisrintoihin. — Ei kauvas kuulu muutamien yksilöiden ääni. Tarvitaan valveutunut nuorisoseura-armeija synnyinmaamme onnea var-

tioimaan. Huutamaan nuorisollemme: Pysähtykää! Ajatelkaa matkanne määrää!

Jos Suur-Savon nuorisoseura-armeija nyt valvoo: Suuri tulevaisuus on nuorisoseuratyöllä. Mutta jos se nukkuu välinpitämättömänä: Kaikki on kohta myöhäistä — tulevaisuus on menetetty.

Oman elämämme — kotiseutumme — suuren isänmaamme — kaiken sen nimessä, joka on meille rakasta: Iskemään palavaa aatteen tulta ihmisrintoihin! Etsikäämme tämä ensin omaan itseemme. Jos matkamme kulkeneekin onnen polkuja, olemme veljemme vartijoita. Kiireesti rientäkäämme heitäkin pelastukseen neuvomaan!

KERHOKURSSIEN PÄÄTTYESSÄ

(Otavassa 8. 11. 25.)

Vieri viikko taaskin ajan virtaan
palaamatta sieltä konsanaan,
jätti suuret muistot ihmisrintaan,
muistot, jotka elää ainiaan.

Loimme valovallan temppelissä
suuret suunnat työlle aattehen,
työlle, joka tahtoo ihmisissä
nostaa eloon uskon riemuisen.

Uskon, joka vastuksetkin voittaa,
joka kestää ajan vaihtelut,
uskon, joka pahat voimat poistaa,
kestää horjumatta taistelut.

Täällä hehkui pyhä innon tuli.
Täällä onnen tunsi ihminen.
Täällä aren harmaat voimat suli.
Täällä kaikui totuus ikuinen.

Nyt jo kutsuu koti taaskin meitä.
Astuu eteen riennot arkiset.
Käymme uusin uskoin elon teitä,
rinnassamme suuret toivehet.

— Kuulkaa, mitä kuiskii Savon kansa,
mitä sykkii rinnat — sydämet:
„Meidät sortaa pimeyden valta,
apuun tulkaa pyhät aattehet!”

„Apuun tulkaa — pelastusta tuokaa,
tulkaa kiirehtien — joutuisaan!
Salon kansallekin päivä suokaa,
viekää valkeuden valkamaan!”

Ääni kuulkaa! Vala vannokaatte
alla viisikannan — tähtösen:
„Aatteen työt — te aina minut saatte,
johdan kotiseudun onnehen —”

NUORISO-OPISTON MERKILLE

Oi tähti pieni, johda kulkuamme,
vie aatteen työhön lapset temppelin!
Sä ole elon tiellä johtonamme
ja seuraa meitä katsein valvovin.

Sä, viisikanta, ole onnen tuoja,
sä johda meidät aikaan menneeseen!
— Sä olit muinoin esi-isäin suoja,
nyt siirry tähtilasten sydämeen.

Te värit Suomen! Tunnus isänmaamme,
te rakkautta luokaa Suomehen!
Ett' aina uutta voimaa teiltä saamme
ja uskon lujan voittoon totuuden.

Te värit puhtauden, uskon, toivon,
te kertoelkaa itsekullekin:
Te saavutatte kerran suuren voiton,
mutt' taisto kuuluu sulle — mullekin.

Myös merkki raittiuden seuraa meitä,
se vaatii myrkkymaljan tuomioon,
siks' kulkiessa elämämme teitä,
työ raittiuden meidät saakohon!

— Jos usko elämähän joskus katoo —
sä johda silloin suojaan temppelin,
ja anna muistoin viedä meidät valoon
ja elon alkaa uusin ottehin!

— Vei tähti muinoin luokse Ihmelapsen
nuo Itämaiden suuret tietäjät —
— Sä kantajilles näytä yli kaiken:
Voi varjeltua ihmis-elämät.

Jos luokse ihmiskunnan pelastajan
käy matka uupumatta uskoen,
niin kerran saavutamme onnen ajan
ja päättyy taistot maiset ihmisen.

VIIMEINEN TAISTELU

„Ota ryyppy — niin — et uskalla — olet raukka!"

Puna syöksähti Martti Hirvikankaan kasvoille. Otsasuonet paisuivat kuuman veren tulvahduksesta.

„Et uskalla", kaikui hänen korvissaan.

Heikki Partti seisoi muutaman askelen päässä Martista — kädessään täysi litran vetoinen viinapullo.

„Ota ryyppy — uskallatko — tahdotko olla mies."

Martti ei ottanut.

Heikki heitti halveksivan katseen Marttiin. Kohotti sitten pullon huulilleen — ja — joi — joi sen sisällön aivan yhdellä siemauksella puoleen.

Virkkoi vihdoin:

„Et ole isäsi poika — olet raukka"

Martti oli voittanut itsensä. Ei sattunut häneen Heikin pistopuheet. Rauhallisesti jätti hän Heikin yksin pulloineen ja lähti tallustelemaan Rasikangasta kohden. Monenlaiset mietteet askartelivat Martin aivoissa hänen kulkiessaan.

Mäelle saavuttuaan hän havahtui mietteistään. Hän näki edessään ihanan Puulaveden lukemattomine saarineen. Oli heinäkuun suuri sunnuntai. Luonto oli pukeu-

tunut parhaaseen juhla-asuunsa. Puiden välistä näkyi valkeneva ruisvainio. Aurinko paistoi lämmittävästi.

Tämä ihanuus toi Martin mieleen opettaja Salojärven puheen, jonka hän oli pitänyt nuorisoseuran perustavassa kokouksessa neljä vuotta sitten. Varsinkin sen loppusanat olivat lähtemättömästi syöpyneet Martin mieleen. Ne kuuluivat:

„Rakkaat nuoret! Katsokaa ihanaa kotiseutuanne — välkkyvää Puulavettä rannan koivuineen — valkenevia viljavainioitanne! Ymmärtäkää mikä aarre on niissä. Satojen vuosien työ — isänmaanne — synnyinseutunne. Tietäkää, että paheet uhkaavat tämän seutukunnan väestön valloittamalla kaiken tämän ihanuuden tuholta. Liittykää siksi nuorisoseuraan, että yhdessä taistellen voisimme paheet poistaa Jumalan avulla. Saisimme säilyttää ihanan kotiseutumme edelleenkin kauniina"

Martti oli silloin vasta 12-vuotias poikanen. Kuitenkin painuivat tulisieluisen opettajan mukaansa tempaavat sanat hänen mieleensä lähtemättömästi. Nytkin taas tulivat ajatuksiin.

— Olisihan Marttikin jo siinä iässä, että kelpaisi nuorisoseuraan jäseneksi. Mahtavan Hirviniemen isäntä ei kuitenkaan ole antanut pojalleen lupaa siihen. On vain sanonut: „Ei se seura ole muita kuin köyhiä ja typeriä ihmisiä varten. He vain siihen liittyvät aikaansa tappamaan. Ei siihen rikkaan Hirviniemen perillisen tarvitse liittyä. Meillä on rahaa ja tavaraa. Sinä Martti saat rahaa niin paljon kuin vain haluat. Kaikki tavarat, mitä on minulla, ovat samalla sinun. Olethan ainoa perilliseni.

On häpeä sinun kuulua samaan seuraan, johon kaikki lehtolapsetkin kelpaavat. Ei poikani! Etsi sinä rahalla huvia ja hienoa seuraa itsellesi!"

Martti ei ollut niitä miehiä, joka moisesta puheesta lämpenee. Ei tyytynyt hän isänsä tekemiin päätöksiin. Martti tahtoi olla uskollinen esi-isiensä edustaja. He olivat kaikessa hyvässä eturivin miehinä aina käyneet, eläneet raitista ja nuhteetonta elämää. Martin isä oli sortunut huonoille poluille. Oli sukunsa häpäisijä. Martti oli elämällään päättänyt tuon häpeän poistaa. Hän tunsi sukunsa menneisyyden ja sen kunnioitus oli saattanut Martin Heikki Partin tarjouksenkin hylkäämään, vaikka vähän kaivelikin Heikin sanat „et uskalla"

Opettaja Salojärven sanat Martin rinnassa taaskin puhuivat: „Saisimme säilyttää ihanan kotiseutumme edelleenkin kauniina."

— Kaunis kotiseutu!

Oli tosiaankin kaunis kotiseutu. Ihana heinäkuun sunnuntai näytti sen kerrassaan suuremmoisena. Martin huulilta pääsi hiljaa sanat: „Kotiseutu kullan kallis."

— Tämän jälkeen näki metsä kauniin tapauksen. —

Nuori mies polvistui maahan ja rukoili: „Herra taivasten! Isä maan lapsien! Kuule nöyrä huokaus: Varjele ihmislapsi lankeamasta! Auta pitämään lupaus: En myrkkyjuomalla sieluani koskaan tahraa!"

Martti eli onnellisen hetken elämässään. — Mitä voisin tehdä kotiseutuni suojelemiseksi „edelleenkin kauniina." — Tämä ajatus kypsytti päätöksen: „Liityn nuorisoseuraan, sanokoon isä mitä hyvänsä."

Tämä päätös mielessään jatkoi Matti matkaansa koululle — — —

Kun opettaja Salojärvi oli kuullut Martin asian, iloitsi hän vilpittömästi uuden jäsenen liittymisestä seuraan. Hän otti laatikostaan nuorisoseuran jäsenkirjan ja siihen sai Martti tehdä tarpeelliset merkinnät. Klrja jätettiin pöydälle kuivumaan ja opettaja pyysi Marttia puutarhaansa puhelemaan.

Kauvan he eivät ehtineet siellä keskustella, kun Martin isä tuli koululle. Oli mies loukannut jalkansa ja tuli sitä sidottamaan. Opettaja suoritti paikkakunnalla näet lääkärin virkaakin. Vahvasti oli Matti, se oli Hirviniemen isännän nimi, nytkin humalassa. Opettaja meni sitomaan loukkaantunutta jalkaa ja Martti lähti kotiinsa. Hän häpesi isänsä kurjaa tilaa.

Viinan löyhkä täytti huoneen. Opettajan mieli teki jotakin puhua, mutta hän ei löytänyt sopivaa alkua. Kun Matti huomasi pöydällä avonaisen kirjan, jossa oli Martti Hirvikankaan nimi viimeisenä, kysyi hän opettajalta, mikä kirja se tuo on.

Opettaja selittää, että se on nuorisoseuran jäsenkirja, ja juuri Marttikin liittyi seuran jäseneksi.

Tämä saa juopuneen isän raivostumaan. Hän repäisee lehden pois kirjasta — rutistaa sen kouraansa ja painaa vihdoin paperin taskuunsa.

— Opettaja Salojärven silmät samentuvat kyynelistä, jotka vierivät poskia pitkin lattialle. Hän ei jaksa puhua mitään.

Pian saa hän jalan sidotuksi. Matti kysyy, mitä opet-

tajan vaivat maksavat. „Eihän ne mitään", vastaa opettaja. Horjuen ja hoiperrellen poistuu Matti koululta.

Kesäisin kulki Hirviniemen taloon suora tie maantieltä pellon piennarta pitkin. Matti tapasi poikansa Martin istumassa pellon kiviaidalla ja ihailemassa valkenevaa ruisvainiota. Tullessaan Martin kohdalle kaivoi hän taskustaan rutistetun paperipallon ja heitti sen hänen jalkoihinsa. Sitten jatkoi hän matkaansa edelleen mitään puhumatta taloansa kohden.

Martti ihmetteli mikä mahtoi tuo paperi olla, otti sen maasta ja oikoi. Samassa selvisi hänelle kaikki — isä ei anna lupaa nuorisoseuraan liittymiseen.

Taaskin kohoaa puna Martin kasvoille. Häntä suututtaa. Martti taisteli ankaran sisäisen taistelun itsensä kanssa ja ratkeaa vimein hillittömään itkuun. Kauan viipyy Martti pellon pientareella.

Hän herää vasta sitten todellisuuteen, kun Heikki Partti, Martin isä ja pari muuta miestä tulevat hoilaten Hirviniemestä pellon piennarta pitkin. Ovat niin humalassa, että tuskin pysyvät pystyssä. Koko päivän olivat ryyppineet ja vihdoin juolahti heidän päähänsä lähteä sorsajahtiin Ruokolahdelle. Oli jo melkein ilta.

Kun miehet saapuvat Martin kohdalle, ottaa Heikki pullon taskustaan ja tarjoaa ryyppyä. — „Ota ryyppy — olethan mies." Toiset nauravat Martille pirullisesti.

Nyt unohtui Martilta koko maailma. Ei muistanut hän tänään päivällä tekemäänsä suurta lupausta, vaan tarttui ahnaasti pulloon ja — juo ensimäisen kerran elämässään. — Ottaa oikein „miehen" tavalla.

„Niin poikani. — Onhan sinussa miestäkin" — virkkaa isä.

„Hei veljet! Nyt ryypätään Martin miehuudelle."

Ja he ryyppäsivät.

Joivat niin, että sorsajahtiin meno jäi kesken. Nukkuivat pellon pientareelle.

Martin päässä jyskytti kauheasti — päätä huimasi.

Mies oli ensimäisen kerran elämäsään juonut viinaa.

Omituinen tuska ahdisti Marttia. Hän muisti, mitä päivällä oli tapahtunut — tuli mieleen opettaja Salojärven puhe 4 vuotta sitten.

Mitä?

Oliko hän juonut? Rikkonut elämänsä suurimman lupauksen? Sanomaton inho itseään kohtaan täytti Martin mielen. Hän näki elämänsä mustana ja valottomana edessään.

Mitä oli hänellä?

Ei mitään. Juoppo isä. Äitikin oli multien alla. Ei ystävää maailmassa.

Martti ottaa isän haulikon maasta — siellä oli panos sisällä — vetää hanan vireeseen — asettaa liipasimen aidassa olevan oksan kohdalle — suuntaa piipun päätänsä kohti — painaa pyssyä — — — —

Seuraavassa tuokiossa on Martti Hirvikangas jättänyt maailman. Taisteli viimeisen taistelunsa.

Ei haulikon pamahduskaan saanut nukkuvia miehiä hereille.

Yhä nukkuivat.

Vierellä kylmänä hyvä Martti poika. Matti Hirvikan-

kaan maassa oleva viinapullo oli vieressä. Hänen vierellään aivon riekaleita — kauempana — päättömänä — Martin kylmä ruumis.

Vihdoinkin herää Matti — ensimäisenä. Näkee kaiken. Huomaa, mitä on tapahtunut — — —

Sanomaton tuska täyttää isän rinnan. — Näinkö päättyi mahtavan Hirvikankaan suvun olemassaolo! Viimeinen edustaja jätti elämän — itsemurhaajana. Lepää kylmänä valkenevan vainionsa vierellä.

On keskiyö.

Opettaja Salojärvi saapuu Kangasniemen kirkonkylän nuorisoseurajuhlasta puhumasta. Hän ajaa pyörällä.

Päästyään Hirviniemen pellon kohdalle huomaa hän sen pientareella jotakin erikoista. Opettaja hyppää pois pyörältä rientäen katsomaan. Näkee kaiken. Ylpeä Hirviniemen isäntä on murtunut — hän itkee ääneensä. Huomattuaan opettajan saa mies muutamia sanoja huuliltaan: „Jos poikani sai liittyä nuorisoseuraan — — —” Enempää ei isä jaksanut. Hän vaipui maahan — hartiat nytkähtelivät — — —

Opettaja Salojärven posket kastuivat. Silmissä helmeili tuskaiset kyyneleet.

IHMINEN

Sät olet kuva Jumalan,
et myrkkyviinin juoja.
Se viepi sielus turmahan,
on ryyppy tuskan tuoja.
— se ihmis' arvon alentaa
ja katseen puhtaan samentaa. —

SUOMEN KANSALAISELLE

Kuule mitä sykki ajan rinta!
Mihin suomalaista kutsutaan?
— Saapuu kansallesi elon ilta
ellet nouse päivää valvomaan. —

Kirot myrkkyjuoman tekee työtä,
sortaa maahan kuvaa Jumalan.
Kansa kulkee kohti ikiyötä,
hylkää kaiken pyhän — puhtahan.

Kansa Suomen! Eteen Herran taivu!
Apuun huuda voima taivahan!
Yhä uudestansa maahan vaivu!
Käänny puoleen hyvän Jumalan!

Huuda armahdusta maalle Suomen!
Pyhään pyyntöön nöyrry ainiaan!
Silloin nousta voipi uusi huomen,
Herra jos käy kansaa turvaamaan.

Maahan sortuu aina mainen mahti.
Hetken kestää voima ihmisen.
Totuus jos on aikakauden vahti,
silloin saapuu onni ikuinen.

Silloin kerran vielä raitis kansa
Suomen maassa valvoo onneaan.
Loppuu myöskin pimeyden valta.
Tätä aikaa käymme toivomaan.

LAPSUUDELLE

Oi sinä ihana lapsuus!

Aika huolettomuuden, viattomuuden ja puhtahan onnen. Sinä elämän todellisuuden näytät ihailtavan kauniina maan vaeltajalle. Annat ihmislapsen kulkea yläpuolella alhaisia pyyteitä, puhtauden teitä.

Lapsuus! Sinussa luomakunnan kruunu puhtautta säteilee, muistuttaa ihmisen alkuperää — Luojan kuvaa.

Ei kimmeltävät jalokivet, hohtava kulta, pyyntö maisen kunnian ole puhtauden kruunuun saaneet himmentäviä täpliään painaltaa.

Suuri on ihmiselämän kevät. Vanhus valkohapsi liikutetuin mielin tekee kunniaa sinua muistellessaan.

Mies parhaimmissa elinvoimissaan mykkänä seisten elää uudestaan ja uudestaan sinun riemuissasi, riennoissasi — suruissasikin.

Nuorukainen astuu päivästä päivään tietänsä selvenevässä todellisuudessa, taitellen elämänkeväänsä ruusuja, iloiten siitä, että oli kerran aika, jolloin vain ruusutarhojen poikki kulki ihmisen kuljettavaksi annettu tie.

Vaikkakin raunioiksi raukeaa lapsuustoiveet todellisen

elämän edessä, vaikka särkyvätkin lapsuusunelmamme, ei sittenkään elämän kevään aarteet koskaan katoa.

Katoaa jalokivien kimmellyt, mainen kulta ja kunnia. Elämänkevään aarteet eivät koskaan.

Miksi? Vain siksi, että säteilevä puhtaus ja lapsuusajan todellinen usko ovat ikuisesti eläviä.

Aikakausien vaiheet eivät ikuisia arvoja pysty hautaamaan. Elämän arkipäiväisyys antaa rauhan puhtauden ja lapsuususkon kallisarvoisille totuuksille.

Katala varaskin lankeaa maahan saapuessaan pyhitettyjen aarteiden eteen.

Syntymäpaikka! Koti lapsuuden, isä ja äiti! Te tuotte arvoja sellaisia erehtyväisen ihmisen tielle, joiden edessä täytyy hiljentyä sydämen pohjasta lähtevään kiitokseen, kiittää valkeuden majakoista vaaroja täynnä olevan elämäntaipaleen varrella.

Lapsuusaika! Koti, isä ja äiti! Teillä on ihmeellinen taikavoima — voima sellainen, joka saa nöyrtymään ylpeimmänkin ihmisen — voima sellainen, joka kiveäkin kovemman sydämen saa murtumaan, paatuneimmankin pahantekijän katumaan tekojaan ja tekemään niistä parannnuksen.

Muistot lapsuuden! Kaikkialle seuraatte te ihmistä. Saavutte kuningaspalatseihin, vaellatte maanalaisiin rangaistusluoliinkin julistamaan ihmisille ikuista totuutta. Muistuttamaan: Maan valtias, luomakunnan kruunu, etsi totuutta, puhtautta.

Lapsuusajan muistot ovat ihaninta elämän kultaa.

KOTISEUDULLE

Mä lemmin seutua synnyinmaan,
sen hyväksi voimani annan.
Sill' elän ja kuolen, jos vaaditaan,
sen eteen mä tarmoni kannan.

Sain leikkiä lasna sun kunnaillas,
sain paljosta nauttia silloin.
Sain iloita keväisin lehdoissas,
— nyt haaveilen niistä mä illoin.

Nyt paljosta kannan mä kiitostain,
sen sieluni pohjasta nostan.
Sä hellästi vaalit mun onneain,
soit lapselle miehuuden voiman.

Mä onnea puhtainta rinnassain
sun helmahas vaipuen tunsin.
Kun muistoihis vaivun mä matkallain,
niin maasta mä hetkeksi nousin.

Sain nousta mä murheista surumaan,
jäi taakseni aine ja kulta.
Mä arvojen ikuisten maille saan,
jäi maahan murheiden multa.

Mut hetkisen viivyin mä onnessain,
pois kiiti jo muistojen sarja.
Mä tunsin: On ankara elo ain
ja nähtävän totuuden valta.

SAVOLAISELLE

Katsahda menneisyyteen

Savolainen!

Katsahda vuosisata taaksepäin menneisyyteen. Tee huomioita, mitä sen aikana on tapahtunut. Tarkastele Mikkelin läänin elämää.

Mitä huomaat?

Näet nuorisoseuratoiminnan päässeen huomattavammin vaikuttamaan läänin elämään sen jälkeen kuin Mikkelin läänin kuvernööri tammik. 11 pnä 1899 oli hyväksynyt Suur-Savon Nuorisoseurojen Keskusseuran säännöt ja tämä otti liikkeen johdon käsiinsä.

Ne vähäiset lähteet, joita tämän kirjoittajalla on käytettävänään, kertovat jo tätä ennen olleen läänissä 11 nuorisoseuraa. Vanhin lienee vielä nytkin voimaperäisesti toimiva Mäntyharjun nuorisoseura, joka on perustettu v. 1894. Tämä ei ole aivan varma, koska ei ole tiedossa kaikkien seurojen perustamisvuotta. Kuitenkin on Mäntyharjun nuorisoseura yksi vanhimmista seuroistamme. Suuri merkitys on läänin nuorisoseuratoiminnassa ollut Mikkelin lähellä toimineen Tuukkalan nuorisoseuran vaikutuk-

sella. Seura on perustettu 1897. Tuukkalan nuorisoseuran ansioksi lienee surimmalta osalta laskettava Keskusseuran syntyminen.

Tämä seura voimiensa mukaan oli tukemassa kaikkia hyviä asioita. Keski-Savon kansanopiston oli määrä muutaman vuoden perästä siirtyä Joroisista Mikkelin pitäjään Otavan aseman lähelle. Tuukkalan nuorisoseura edisti tätäkin asiaa huomattavasti. Se silloisen Otavan nuorisoseuran kanssa järjesti Mikkeliin V.P.K:n talolle juhlailtaman, jossa asian tärkeyttä suurille kansajoukoille selvitettiin. Tulot lahjoitettiin kansanopiston rakennusrahastoon.

Tämä iltama oli alkuna Mikkelin läänin nuorisoseurojen yhteistyölle. Nämä nuorisoseurat, jotka yhteistoiminnan alottivat, ovat nykyisin kuolleessa tilassa. Tulevaisuus näyttää, nousevatko ne koskaan puolustamaan kunniakasta paikkaansa nuorisoseurarintamalla.

Kehitys kulki Keskusseuran perustamisen jälkeen nopein askelin eteenpäin. Sitä oli edistämässä Keskusseuran oma sanomalehti „Opiksi ja huviksi" sekä monet Keskusseuran toimittamat kirjat, joista huomattavampia ovat johtaja K. R. Kareksen kirjoittamat „Nuorisoseurat maalaisnuorison itsekasvatusseuroina" ja „Varjele sydämesi". Lisäksi useita innostuneita ja oppineita puhujia vaelsi ympäri maakuntaa aatteen tulia virittelemässä. Toiminta oli parhaimmassa käynnissä 1908. Silloin kuului Keskusseuraan 60 paikallisseuraa ja oli niissä jäseniä yli 2,000 kansalaista. Työtä ohjasi tarmolla Keskusseuran silloinen sihteeri, kanttori E. Rytkönen. Hänen ansiok-

seen on laskettava nuorisoseuratyön silloinen voimaperäisyys. Oli kyllä monia muitakin tarmon miehiä työssä, mutta suurimman kuorman kantoi hän.

Kenen syytä lienee se, että nuorisoseuratoiminta on päässyt lamautumaan. Monet ennen viljelyksessä olleet aatteen vainiot kasvavat nykyisin aineen sammalta.

Ehkä lienee aikakin siihen syypää. On kuitenkin nyt pikaisesti jälleen noustava toimimaan. Vain 40 nuorisoseuraa on koko laajassa Suur-Savossa. Niissä on jäseniä 846 kansalaista. Jos nämä 40 nuorisoseuraa olisivat kaikki oikeita nuorisoseuroja, olisihan meillä silloin jotakin, mutta valitettavasti ei näin ole asiat.

On tartuttava työhön pikaisesti. Kenelle kansamme onnellisuus ja hyvinvointi jotakin merkitsee, hän astukoon taisteluun — taisteluun pahuuden valtoja vastaan.

Viimeisen eletyn vuosisadan aikana on maanviljelyksen alallakin suuri kehitys läänissämme tapahtunut. Museoon joutavat kohta puiset maanviljelyskalut. Koneet ja uudenaikaiset työaseet voittavat yhä enemmän käytäntöä. Kun nyt elettävä vuosisata vierähtää ajan virtaan, silloin jo tämän läänin maanviljelijätkin tyysten luopuvat vanhoista, epäkäytännöllisistä puisista työaseistaan sekä uskovat puimakoneiden y.m. nykyaikaisien työvälineiden tehokkuuteen.

Uskonnolliset harrastukset kuuluvat myöskin kiinteästi Suur-Savon väestön elämään. Jo 1300-luvun alussa on „Savilahden" seurakunnan kivisessä kirkossa Jumalansanaa julistettu. Herännäisyysliike, joka alkoi

1700-luvun aikana, löysi Suur-Savostakin kiitollista maaperää. Antti Manninen (1824—87) tunnetaan yhtenä läänimme huomatuimmista herännäisyysliikkeen johtajista.

Viimeisen vuosisadan aikana on kaikkinainen hengenviljelys hiljalleen vallottanut maaperää Keski-Savossakin eli Mikkelin läänin alueella.

Ne tiedot, joita on saatavana esim. kansan lukutaidon kehittymisestä, kertovat, että viimeinen vuosisata on ollut tämän taidon juurruttaja kansaan.

Vanhin kirjasto Mikkelin läänissä on perustettu Kangasniemelle 1848. Tämän jälkeen sai Juva kirjaston. On olemassa ristiriitaisia tietoja siitä, minä vuonna kirjasto perustettiin. Se tapahtui v. 1850 tai 1860. Mikkeliin syntyi kirjasto v. 1851.

Tämän jälkeen on kirjastolaitoskin hiljaisen kehityksen kautta muodostunut huomattavaksi kansan valistajaksi läänimme asujamiston keskuudessa. Jokaisella on nyt jo tilaisuus niitä käyttäen kartuttaa tietojaan.

Paljon ovat sanomalehdet vaikuttaneet kansamme valistustason kehitykseen; näin on ollut Mikkelin läänissäkin. C. A. Gottlund on Otavassa antanut tietoja v. 1831, että mainittua lehteä tuli silloin Mikkelin lääniin 25 vuosikertaa. Perin harvoja lienee ne tapaukset olleet, jolloin muita lehtiä lääniimme tänä aikana saapui. Vasta 32 vuotta tämän jälkeen, v. 1863, kerrotaan Mikkelissä ilmestyvää sanomalehteä lääniin levinneen 335 vuosikertaa. Mikkelin postikonttorin kautta v. 1864 tilattiin sanomalehtiä ja aikakauskirjoja yhteensä 457. Tämä on perin

pieni määrä, kun otamme huomioon, että maassamme ilmestyi 7 sanomalehden tapaista julkaisua. Vaikka Mikkelin postitoimisto välitti laajojen alueiden postitarpeet, ei sen kautta enempää tilattu. Hyvällä syyllä onkin väitetty, että v. 1864 ei vielä Mikkelin lääniin tullut 500 sanomalehden eikä muunkaan aikakausjulkaisun vuosikertaa.

Nykyisin on sanomalehdistä muodostunut ihmisille jokapäiväisen leivän veroinen ravinto. Niitä lukee nuori ja vanhus. Jos ne lakkautettaisiin ilmestymästä, paljon silloin tuntuisi puuttuvan elämästä. Pienessä Mikkelin kaupungissa ilmestyy nyt jo melkein yhtä monta sanomalehteä kuin 61 vuotta sitten koko maassa. On jo mainittu, että silloin ilmestyi 7 sanomalehden tapaista julkaisua. Tuo määrä tavallaan ilmestyy nykyisin Mikkelissä. Näiden 7 lehden yhteinen levikki on noin 32,000 vuosikertaa, jos asianomaisien antamat tiedot ovat oikeita. Mikkelin läänin alueella painetaan 12 sanomalehteä. Mikkelissä ilmestyvät „Länsi-Savo", „Mikkelin Sanomat", „Vapaus", „Vipunen", „Rauhan Sanomat" ja „Lasten Ystävä" Osa Jyväskylässä painettavan „Suursavolaisen" toimitusta sijaitsee Mikkelissä. Uutta kirjapainoa puuhataan parhaillaan kahdeksannelle lehdelle.

Heinolassa ilmestyvät lehdet „Heinolan Sanomat" ja „Heinolainen".

Savonlinnassa painetaan „Itä-Savo", „Savonmaa" ja „Ristin Voitto" Pieksämäellä on oma lehtensä „Pieksämäen Sanomat" Suuri on sanomalehtien merkitys. Ne kyntävät syvää vakoa läänimme valistusrientojen kehittymiseksi.

Ensimäinen koulu Mikkelin läänissä on ollut Triviaalikoulu, joka Lappeenrannasta siirrettiin Mikkelin kirkonkylään v. 1748. Ei paljoa ehtinyt tämä koulu vaikuttaa kansanvalistuksen kohoutumiseen, yksistään jo senkin vuoksi että, koulu seuraavana vuotena siirrettiin Rantasalmelle, harvan asutuksen keskuuteen. Ristiinassa toimi Sotakoulu vuosina 1770—1780 luvulla Y. M. Sprengtportenin johtamana. Ei tämäkään „Sotakoulu" paljoakaan vaikuttanut kansan elämään. Sotainen leima vain sen toimintaa ohjasi. Kuninkaallisella määräyksellä v. 1897 koulu siirrettiin Rantasalmen Haapaniemelle. Täällä tuhosi tuli sen v. 1818 syysk. 27 pnä. Nyt tarjottiin koulua Savonlinnaan, mutta kaupunki ei ottanut sitä vastaan ja niin se siirrettiin Haminaan, kokonaan pois Savosta. Mikkelissä avattiin „Alkeiskoulu" v. 1847, jossa oli ensimäisenä vuonna vain 11 oppilasta.

Ensimäisen kansakoulun Mikkelin lääniin perusti Hirvensalmelle huomattava kansanvalistuksen esitaistelija, aikaisemmin mainittu maanviljelijä Antti Manninen. Tämä tapahtui vuonna 1863, siis 61 vuotta sitten. Ei ollut helppoa alkuunpääsy. Paljon oli vaikeuksia voitettavana. Ihmiset eivät ymmärtäneet asiaa. Eivät myöskään taloudellisesti tukeneet. Omilla varoillaan sai Antti palkata opettajan, sekä suorittaa muutkin koulun menot sen ensimäisinä toimintavuosina. Kaikki vastukset voitti uupumaton „valontaistelija" Ei mikään hänen tarmoaan saanut masentumaan. Koulu toimi Apajalahdessa 24 vuotta. Tuoni vei Antin saaliinaan hautaan ja hänen perillisensä lakkauttivat koulun v. 1887. Tällöin oli se kuitenkin

ehtinyt jo tehtävänsä suorittaa. Koulu näytti lääniin levinneillä oppilaillaan, mitä se vaikutti. Kulmakivi oli laskettu Mikkelin läänin kansakoulueläinälle. Se kivi on kestänyt kunniakkaasti paikallaan. Aina säilyy Antti Mannisen nimi suomalaisen kansakoulun historiassa. Koko kansa hänen muistoaan kunnioittaa.

Muista kouluista mainittakoon Mikkelissä oleva suomalainen lyseo, perustettu v. 1872, suomalainen yhteiskoulu v. 1905 ja yksityinen suomalainen tyttökoulu v. 1873, Heinolassa naisseminaari v. 1899, Savonlinnassa suomalainen lyseo, perustettu v. 1884, sekä suomalainen tyttökoulu v. 1853.

Paljon hyvää ovat vaikuttaneet Otavassa sijaitsevat koulut. Kansanopisto, perustettu Otavaan v. 1901, on kasvattanut nuorisoseuroihin toimihenkilöitä. Se on ollut muutenkin koko Suur-Savon nuorisoseuratyön keskus näihin asti. Ken tietää, onko se tätä tulevaisuudessa. Emme saa unohtaa Suomen Nuoriso-opistoakaan, joka on kolmatta vuotta Otavassa toiminut. Se on uudestaan virittänyt nuorisoseura-aatteen tulta Mikkelin lääniin. Kumpa saisimme ainaiseksi tuon opiston Suur-Savoon. Silloin nuorisoseuratyökin varmasti kohoaisi. Kuinka paljon ovatkaan ajat muuttuneet viimeisen vuosisadan aikana. Meillä nyt on lukemattomia kouluja jakamassa kansallemme valistusta. Oppivelvollisuuslaki velvoittaa jokaisen lapsen kasvattajan hankkimaan holtoteilleen kansakoulusivistyksen. Suomen kansa on astunut valistuksen päivään.

On vielä olemassa monia eri seuroja ja yhdistyksiä,

jotka huolehtivat kansamme valistustason kohottamisesta — aineellisen tilan parantamisesta. On vain ikävää se omahyväisyys, joka seurojen ja yhdistyksien toiminnassa ilmenee. Nähdään vain oma toiminta kaikki kaikessa. Toisien työtä väheksytään. — Se on korjattava epäkohta.

Paljon, paljon on viimeisen vuosisadan kuluessa tapahtunut. Huimaavaa vauhtia on menty eteenpäin. Suomi on saavuttanut tuhansia vuosia unelmoidun itsenäisyyden — vapauden. Tätä kirjoitettaessa juhlitaan tämän suurtapahtuman 8-vuotismuistoa. Tuhansia Suomen lippuja on koroitettu päivää kunnioittamaan. Satoja juhlia pannaan toimeen. — Suomen kansa on astunut valistuksen ja vapauden aamuun.

Ei ole ollut helppoa kulku. Mikkelin läänikin on hitaasti seurannut muiden mukana. Suuria taisteluita on rauhan aseilla suoritettu. Kun muu Suomi paloi suomalaisuusasialle — Suur-Savo nukkui.

Tuli kuitenkin herätyshuuto kivien maillekin. Sai Savolaisenkin innostumaan ja nousemaan ase kädessä taisteluun vapauden aamun paljastamiseksi. Ymmärsi savolainen kunnioittaa menneisyyttäkin. Muisti Porrassalmen kunniakasta taistelutanteretta muistomerkillä. Siihen sanat jälkipolville puhumaan kaiversi:

„Täyttäös syntymämaa, mitä vartiopaikkasi vaatii kuin sen on täyttänyt työ kunniatantereen tään.

Teki muutakin Savolainen: Kirkkomaille urhojen muistolle pystytti harmaita kraniittipatsaita. Tahtoi niillä kunnioittaa sankaripoikiaan.

Edellä oleva ei ole antanut mitään täydellistä kuvaa

viimeisen vuosisadan tapahtumista. Ei se ollut se tarkoituskaan. On vain tahdottu vähän menneisyyteen katsoa. Sitä ei ole tehty ilman tarkoitusta. Se on tehty siksi, että huomaisimme ja muistaisimme, mitä on tapahtunut — osaisimme kunnioittaa menneisyyttä ja kuulisimme, mihin se meitä velvoittaa ja vaatii. Emmehän me tahdo olla muita suomalaisia huonompia? Tahdommehan mekin jotakin maallemme antaa. Mitä me antaisimme?

Antakaamme pyhä lupaus:

„Oi Savonmaa, tuhattoivojen maa,
ota vastahan lastesi työ.
Sua vallata yö ei koskaan saa.
Sydän lastesi leimuten lyö."

ADVENTTI-AATON ILTANA

On kaunis ilta — kohta yöhyt saa.
Ei tuulen hengähdystä tunne maa.
Siellä täällä valo pieni syttyy,
kuu ja tähdet tuikintahan yhtyy.
Ne kertoo saavunnasta juhla-aaton,
tuo mieliin ihmeellisen riemusaaton.

Se saatto tekee suurta kunniaa —
ei koskaan tehty ole suurempaa! —
Vaikka aasi kantaa ruhtinasta —
eipä lakkaa kansa juhlimasta.
Soi Hoosianna niinkuin vetten pauhu,
se kuninkaalle ylistyksen laulu.

Sai harvoin maassa täällä kunniaa —
mut silloin palmutietä ratsastaa
ja kaikki kansa kunniaansa lauloi
ja tielle parhaat palmun oksat taittoi.
— Se juhla oli taivaan kuninkaan,
Hän silloin kulki kohti kuoloaan.

Kun saapuu taaskin juhla ruhtinaan,
soi Hoosianna suurta kunniaa.
Nyt kaikki rinnat kilvan laulamaan
jo nouskoot ylistystä kuninkaan.
Saa silloin onnen ajan ihminen,
kun uskoo totuusviestin ikuisen.

Sä lapsi maan — käy tekoon kunnian,
ett' kerran saavuttaisit onnelan!
Ei maiset mahdit iki-onneen vie,
on vaivaloinen sinne matkatie.
Ei omat voimat yli kuiluin kanna, —
sä siksi Herran käteen johto anna.

EINO LEINON MUISTOLLE

Jo taaskin niitti tuoni saalistaan,
vei miehen suuren outoon maailmaan.
Vei miehen, joka ilot, surut tunsi,
vei miehen, joka syvänteissä kulki.

Ei helky kannel runoruhtinaan,
ei kaiu sanat enään sointumaan.
— On kylmä rinta, joka tulta sykki
ja ylös murheenmaasta aina pyrki.

Vei tuoni sinne runokuninkaan,
jossa kannel kaikuu ainiaan.
Ei tuskan teitä tunne ihminen,
on onni siellä suuri — ikuinen.

Oi, miksi loppui kaiku kanteleen,
mi paljon — paljon soitti kansalleen.
— Ei ihmisaatos tunne Luojan teitä.
Ne usein kohtaa yllättäen meitä.

12. I. 26.

PUHU AINA TOTTA

„Älä sano väärää
todistusta lähimäisestäsi”

Tuhansia vuosia sitten antoi Jumala ihmiskunnalle kahdeksannen käskyn sisältämän elämänohjeen. Jo silloin täytyi tällä kiellolla rajoittaa ihmisen julkilausumia ajatuksia, eikä ilman aihetta. Mehän jokainen tunnemme raamatun kertomuksen Kainista ja Aapelista. Jo tämän toisen sukupolven eläessä maan päällä ensimäisen kerran tapahtui rikos, jonka Jumala antamallaan kahdeksannella käskyllä myöhemmin kielsi. Kun veljekset olivat kerran uhraamassa, ja Kainin uhri ei ollut mieluinen Jumalalle, silloin Kain vihastui veljeensä, ja murhasi hänet. Tämän verityön johdosta Jumala kutsui Kainin tilille kanssaan, ja silloin Kain antoi ensimäisen väärän todistuksen. Se kuului: „En tiedä; olenko minä veljeni vartija?”

Tämä oli ensimäinen väärä todistus, mutta tämän jälkeen on niitä tehty lukemattomia. Senkin jälkeen, kun kahdeksas käsky annettiin, ihminen on uskaltanut uhmata Luojansa kieltoa, tehden rikoksia kahdeksatta käskyä vastaan.

Meidän päivinämme näyttää kahdeksannen käskyn rikkominen kohoavan suuremmaksi kuin koskaan ennen. Missä kaksi ihmistä on koolla, siellä kolmas henkilö on puheenaiheena — ja useimmiten — annetaan vääriä todistuksia lähimäisestä, puhutaan valhetta. Tämän saman huomion saa tehdä miltei kaikkien kansalaispiirien keskuudessa.

— Ihminen tahtoo aina vain asettaa itsensä etualalle — tästä useimmiten johtuu valheen puhuminen. Itsekäisyys aiheutti ensimäisen väärän todistuksen — Kain *kadehti* veljeänsä. Sama on asian tila meidän päivinämmekin. Kateushan se useimmiten aiheuttaa väärät todistukset. Jos toinen menestyy, ja pääsee eteenpäin elämässään, pian löytyy kadehtijoita, ja se useimmiten ilmoitetaan valheellisilla puheilla, väärällä todistuksella. Ollaanpa joskus valmiita kateuden pakoittamina valalla vahvistamaan „väärä todistus" Tätä todistaa useat ilmitulleet väärävalajutut. Ken voi sanoa kuinka monta niitä on jäänyt paljastumatta tässä elämässä — — —

Hyvä lukija.

Meille sanotaan raamatussa: *„Ei väärä todistaja pääse rankaisematta ja joka rohkeasti valhettelee, ei hän ole selviävä"*

Ennemmin tai myöhemmin ihminen saa rangaistuksen valheen puhumisesta. Jo ensimäinen väärä todistus rangaistiin ankarasti. Kun Kain sai tietää, mitä hänelle seuraa tekonsa johdosta, hän tunnusti syyllisyytensä tuntien: „Minun rangaistukseni on suurempi, kuin minkä voin kantaa" Joskaan ei aina väärä todistaja saa niin anka-

raa rangaistusta, mikä Kainia kohtasi. Kuitenkin ennemmin tai myöhemmin ihminen saa valheen puhumisesta, väärästä todistuksesta koston. Se voi tulla monessa muodossa, jopa joskus elämän lopettajanakin. Eikö siinäkin jo ole kyllin rangaistusta kun ihminen menettää tuntonsa rauhan.

Sinulle hyvä lukija pyytäisin sanoa: *Noudata kahdeksatta käskyä elämässäsi! Noudata sitä omantuntosi puhtaana säilyttämiseksi, noudata ympäristösi elämän onnellistuttamiseksi, noudata elämäsi onnen saavuttamiseksi!*

HERRAN TYÖHÖN

Kun kuulet kutsun työhön Jumalan,
kun pyhä tuli palaa povessasi,
sä silloin kuule ääni kutsujan,
käy työhön kanssa hyvän auttajasi.

Et silloin eksy tieltä väärähän,
et sorru syvänteitä kulkeissasi,
sä saavut kerran siihen määrähän,
jok' työhön käydess' oli toivonasi.

Jos saisin huutaa yli maailman,
jos kuolon uhallakin sen mä voisin.
Mä silloin julistaisin sanoman:
jo onnen teille kansakunnat soisin.

Mä soisin onnen pyhän — puhtahan,
mä soisin ikirauhan ihanaisen,
mä soisin hengen hyvän Jumalan,
mä soisin voiman kaikki voittavaisen;

mi maahan murtais' onnen estehet,
mi toisi rauhan koko maailmalle,
mi pelastaisi kaikki ihmiset,
mi heidät puhdistaisi Jumalalle.

Ei suotu mulle voimaa taivahan,
ei kanna ääni yli maiden — kansain.
Mä siksi sulle vainen huudahdan:
Sä murra mahti pimeyden valtain.

Käy lailla sankarien taisteluun,
vie totuus aseenasi rintamalle,
käy sillä sydämissä kamppailuun
ja voita sielut rauhan Jumalalle.

Sä olet voittajana taistelun,
kun kansat Herran teitä rakastavat.
Saat käydä riemuellen aamuhun
ja saapuu toivotut — nuo onnen ajat.

Jos oma mahti — oma voimasi
saa yksin tekojasi johdatella,
on työsi tyhjyyttäkin turhempi
mä sulle vielä pyydän kertoella.

Vie elon tiesi johtoon Jumalan,
sä hältä pyydä aina siunausta.
Saat silloin valoaseet voittajan,
et kaunihimpaa löydä saavutusta.

LUKIJALLE

Mä Sua kiitän ystäväin,
kun hetken viivyit mietteissäin.
Mä toivon että rivit nää
vois' Sua joskus lämmittää.

Sä että maasi muistaisit,
sen eteen työsi uhraisit,
ja varoittaisit kansaasi
nyt sortumasta kuiluihin.

Mä sua pyydän muistamaan
on tiemme maassa lyhyt vaan.
Se kulkekaamme tietäen
on määrä meillä ikuinen.

Hinta 4: —